

5
781.16xb)-15

**PASAULES
BRĪVO
LATVIEŠU**

**DZIESMU
DIENAS**

VISBIJĀ, GOTLANDE
1979. gadā, 19. – 22. jūnijā

Izstāde

LATVIJA – GOTLANDE GADSIMTU MAINĀS

GOTLANDES VĒSTURISKAJĀ
MŪZEJĀ – GOTLANDS FORNSAL
16. – 30. jūnijā

77

Sen senajā pagātnē, kad ledus sega atkāpās no Eiropas ziemeļiem, pirmās mednieku ciltis, sekojot ziemeļbriežu pēdās, devās ziemeļu un ziemeļaustrumu virzienā, kur sasniedza Baltijas jūras piekrasti. Šie pirmie iedzīvotāji gan Skandināvijā, gan Baltijas telpā atstājuši samērā vienvēda medniecības un zvejniecības ieročus un vienkāršus akmens un krama darba rīkus. Viņu pēcteči pamazām iemācījās apstrādāt zemi un nome-tās uz dzīvi zivju bagāto upju un ezeru tuvumā. Še tika izkoptas lokālas tradīcijas, un darba rīki ieguva lokālas formu īpatnības.

Attīstoties kuģniecībai bronzas laikmetā, tika pavērti plaši tirdzniecī-bas sakari ar Centrāleiropas bagātajiem metālu kultūras centriem un Bal-tijas jūra vairs nebija nepārvarams šķērslis. Lepni kuģi šūpojās tās zila-jos viļņos.

Daudz archaioloģijas depozītu norāda uz šiem tirdzniecības sakariem, bet citi archaioloģijas pieminekļi liecina par ziemeļnieku kolonijām svešās zemēs. Šādu liecību sniedz Kurzemē atklātās „velna laivas”, ko, jādomā, atstājuši gotlandieši, uzturoties tur vēlajā bronzas laikmetā. Tūkstoš gadu vēlāk nodibinājās cita gotlandiešu kolonija pie Grobiņas, kas pastāvēja 200 gadus.

Svarīgais tirdzniecības ceļš pa Daugavu veda uz Grieķiju un bagāta-jām arābu zemēm. To izmantoja skandināvu vikingi. Gotlandes bagātīgie arābu dirhemu atradumi liecina par šiem tālajiem tirdzniecības sakariem. Dažs labs vikings nolika saņu galvu viņpus Baltijas jūras, par viņu pēdējo dusas vietu pauž rūnakmeņu ieraksti.

Chronikas un seni dokumenti liecina par dzīviem sakariem abu Balti-jas jūras krastu apjomā. Viduslaikos, kad kā Visbija, tā Rīga bija nozī-mīgas Hanzas tirdzniecības pilsētas, kā arī Zviedru laikos šie sakari bija it sevišķi tuvi. Uz to norāda cita starpā arī Rīgas jūrmalas smiltīs atlas-tais Visbijas pilsētas zīmogs.

Izstāde „Latvija-Gotlande gadsimtu maiņās” sniedz ainas no šiem pār-jūras sakariem gan aizvēsturiskā gan vēsturiskā laikā.

Pateicība pienākas Gotlandes vēsturiskajam muzejam, sevišķi muzeja direktoram Gunaram Svānstrēma kungam un muzeja asistentei Karinai Svānstrēma kundzei par izstādes plānošanu un tehnisko iekārtošanu, kā arī Valsts vēsturiskajam muzejam, Valsts arhīvam un Novada archī-vam Visbijā par izstādes materiālu aizdošanu.

Zaiga Blumberga

LATVIJAS UN GOTLANDES SAKARI SENVĒSTURĒ

1. Tirdzniecības ceļi un arhαιoloģijas pieminekļi, kas liecina par sakariem pāri Baltijas jūrai.
2. Vēlā bronzas laikmeta keramika Gotlandē.
3. Keramika un kapu konstrukcijas Kurzemes „velna laivās”.
4. Agrā dzelzs laikmeta atradumi Gotlandes kapenēs, kas norāda uz sakariem ar baltu ciltīm.
5. Izrakumi Grobiņā 1929. un 1930. gadā. Foto attēli un salīdzinājuma priekšmeti.
6. Baltu cilšu priekšmeti vēlā dzelzs laikmeta atradumos Gotlandē.
7. Latviešu un leišu cilšu rotas lietas.
8. Baltu cilšu vēlā dzelzs laikmeta ieroči.

Izstādi iekārtojusi arhαιoloģe *Zaiga Blumberga*. Materiālus devuši Gotlandes mūzejs un Valsts vēsturiskais mūzejs.

LATVIEŠU DOKUMENTI ZVIEDRU ARCHĪVOS

Dziesmu dienās Gotlandē Zviedrijas Valsts archīvs un Novada archīvs Visbijā ar Baltijas Institūta fināciālo atbalstu izstāda tur saglabātos dokumentus, kas atspoguļo Latvijas vēsturi. Dokumenti sakārtoti vēsturiskā secībā:

1. Livonijas konfederācija,
2. Zviedru laiki,
3. Latvijas patstāvības laiks.

Dokumentus no Livonijas konfederācijas laika sakārtojusi *Lidija Švābe* un dokumentus no Zviedru laikiem un Latvijas patstāvības laika archīvē *Zigrīda Runce*. Šo dokumentu pilnīgāki apraksti sniegti atsevišķā katalogā — „Latviešu dokumenti zviedru archīvos” latviešu un zviedru valodā un saņemami izstādē.

LATVIJAS NACIŅĀLĀ BIBLIOTĒKA

0318017083

Visbijas pilsētas viduslaiku zīmogs, atrasts Rīgas jūrmalas smiltis. Oriģināls atrodas Rīgā, bronzas nolējums Gotlandes vēsturiskajā mūzejā.